

Libië

Inwoners van Misrata lopen langs wapens en andere militaire goederen die tijdens het beleg van hun stad zijn buitgemaakt.

‘Vrienden van Libië’ maken miljarden vrij

■ Rutte: Zij verdienen onze steun

Kleis Jager
Parijs

“Een bijzonder moment dat de overgang van een vreselijke dictatuur naar een democratische rechtsstaat markeert”. Zo karakteriseert premier Mark Rutte de ‘Conferentie voor de vrienden van Libië’ die gisteren plaatsvond in Parijs.

Dat die rechtsstaat er nog lang niet is, weet Rutte maar al te goed. Libië heeft geen ervaring met democratie. Het is een tribale samenleving, waar kolonisator Italië en dictator Kadafi niets achterlieten. “De Overgangsraad staat voor een enorme opgave”, erkende Rutte na afloop in het Elyseépalais. Of hij er vertrouwen in heeft? “Het minste wat je van ze kunt zeggen is dat ze in opstand zijn gekomen tegen een tiran en dat ze hebben gezegd: wij willen niet dat onze kinderen zo moeten leven. Alleen daarom al verdienen zij steun.”

Belangrijkste onderwerp tijdens de top was geld. Bevroren tegoeden van Libië moeten worden vrijgemaakt. Zo kunnen ambtenaren worden betaald en kan de economie weer opstarten. De Franse president Sarkozy zei dat er direct 15 miljard dollar beschikbaar is. Op Nederlandse banken staat vier miljard euro aan Libische

tegoeden, en daarvan zal 1,4 miljard worden ‘ontdooit’. Dat moet wel worden goedgekeurd door het VN-straftcomité. “Wellicht kunnen wij er gezamenlijk op aandringen dat dit sneller gaat”, aldus Rutte.

Ook wil Den Haag hulp bieden op het gebied van veiligheid, de democratische rechtsstaat en het op poten zetten van de economie. “Wij hebben ervaring met het opruimen van explosieven en in Libië zijn veel landmijnen die weg moeten. Daarbij zullen we er op aandringen dat Kadafi naar het Internationaal Strafhof in Den Haag gaat.” Dat laatste is niet zeker. Frankrijk en Groot-Brittannië zeiden gisteren dat de Libiërs zelf beslissen over berechting van Kadafi.

In de Franse media dook een brief op waaruit blijkt dat Parijs al vroeg afspraken maakte met de Overgangsraad over olie. Frankrijk zou straks kunnen rekenen op 35 procent van de olieproductie. Zo ziet Parijs iets terug van de gemaakte kosten – in juli meer dan 200 miljoen euro. Dat zette kwaad bloed bij Italië en voedt complottheorieën dat het allemaal om olie gaat. Rutte wilde er niet veel over kwijt. Er zal voorlopig geen Nederlandse handelsmissie afreizen. “Wij willen alles zoveel mogelijk binnen het kader van de VN houden.”

profiel Abdel Haikm Belhadj

Gepokt en gemazeld in de islamitische strijd

Iris Ludeker

Ooit was hij een fanatieke militant, die in Afghanistan tegen het communisme ging vechten en in Libië streefde naar een islamitische staat. Nu is Abdel Hakim Belhadj de militaire commandant die een belangrijke rol speelde bij de verovering van Tripoli. “De tiran is gevlucht, we zullen hem opjagen!”, riep hij triomfantelijk nadat zijn manschappen het complex van Moammar Kadafi hadden ingenomen. Om daarna op te roepen privébezit te respecteren, eenheid te tonen en een nieuw Libië op te bouwen.

Dat laatste mag verantwoordelijk klinken, de prominente rol van Belhadj in de opstand deed in sommige westerse hoofdsteden de alarmbellen afgaan. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Clinton riep de rebellen op afstand te houden van ‘gewelddadig extremisme’. Sommigen zagen daarin een verwijzing naar Belhadj – voorheen de leider van de Libische Islamitische Strijders Groep (LISG), een organisatie die na de aanslagen van 11 september op de Amerikaanse lijst van terreurbewegingen terechtkwam.

Belhadj (1966) had er toen al een hele carrière als militant opzitten. Als jongeman trok hij eind jaren tachtig naar Afghanistan om de Sovjets te verdrijven, net als veel landgenoten. Met hen smeedde hij plannen om in Libië het regime van Kadafi omver te werpen – wat midden jaren negentig leidde tot de officiële oprichting van de LISG. De honder-

In het nieuws omdat...

... hij als militair commandant een belangrijke rol speelde bij de verovering van Tripoli.

den strijders – deels veteranen uit Afghanistan, deels mannen die in Libië zelf getraind waren – voerden een harde guerrillastrijd, en pleegden enkele aanslagen op Kadafi.

Het regime wist de opstand slechts met moeite neer te slaan. Pas in 1998 was de rust in Oost-Libië hersteld, en verdwenen honderden strijders in de gevangenis. Belhadj

zelf was daar niet bij, waarschijnlijk omdat hij gedurende die jaren helemaal niet in Libië was. Begin jaren negentig verhuisde hij naar Soedan en eind jaren negentig keerde hij terug naar Afghanistan. Het was ongeveer dezelfde route die Osama bin Laden aflegde, en er zijn dan ook talloze aanwijzingen dat de LISG en Al-Kaida nauwe banden hadden.

Volgens terreurexpert Rohan Gunaratna is het bijvoorbeeld zeker dat de LISG hulp ontving van Al-Kaida: “Ze kregen trainingen, wapens en financiële steun.” Kopstukken hebben dat altijd ontkend, zeker na 11 september. Er zijn ook ideologische verschillen: de LISG had een nationaal doel, wilde een islamitische staat stichten in Libië. Al-Kaida streeft naar een wereldwijde jihad.

Na de Amerikaanse inval in Afghanistan in 2001 vluchtte Belhadj, om uiteindelijk in 2004 in Bangkok tegen de lamp te lopen. Na ondervraging door de CIA werd hij uitgeleverd aan Libië, waar hij in de beruchte Aboe-Salim-gevangenis terecht kwam. Daar werkte hij aan zijn ‘rehabilitatie’: hij nam expliciet afstand van Al-Kaida en van geweld.

Gunaratna was erbij toen Belhadj vorig jaar vrij kwam, en bezocht hem in zijn huis in Tripoli. “Het is een hele ervaren en hele strategische commandant. Ik heb uren met hem gepraat, zijn ‘beking’ vond ik geloofwaardig.” Neemt niet weg dat het toch geweld was waarmee Belhadj zijn doel bereikte: het verjagen van Kadafi. Afwachten is of hij zich wel aan zijn andere beloftes houdt.